

Psychologické vyšetření

Jméno vyšetřovaného: --

Věk: 25

Datum vyšetření: 15.11., 18.11., 20. 11.

Datum sepsání zprávy: 25.11.

Místo: Brno

Úvod

Základní informace

Vyšetřovanou osobou je muž, 24 let, svobodný, studující medicínu na vysoké škole. Klient je samostatný a nemá žádné pozorovatelné obtíže, které by znemožňovaly či znesnadňovaly průběh vyšetření.

Vyšetření proběhlo ve třech sezeních, dohromady zahrnovalo asi 6 hodin. První setkání zahrnovalo úvodní rozhovor, zjištění důvodu, seznámení se s účelem vyšetření a získání anamnestických dat. Před dalším sezením byly získány stručné informace od partnerky klienta, který s tím souhlasil. Ve druhém setkání byly po krátkém rozhovoru administrovány dvě metody (zkrácená verze Wechslerovy paměťové škály III a Bourdonova zkouška pozornosti). Ve třetím sezení byly získávány a doplňovány další, aktuální informace o klientovi a dávány do souvislosti s výsledky testů.

Zdrojem informací byl sám klient, výsledky testování a výpověď klientovy partnerky. Klient vykazoval vysokou motivaci být vyšetřen a zjistit o sobě nové informace, ochotně spolupracoval, mluvil bez obtíží o svých silných i slabých stránkách, aniž by do jeho výpovědi zasahovaly nežádoucí emoce. Informace získané od něj proto mohou být považovány za validní. Je zde velmi nepravděpodobná snaha o simulování potíží. Informace získané od klienta byly v souladu s výpovědí jeho partnerky. V některých případech se stalo, že některé klientovy výpovědi se zdály být nekonzistentní, ale důvodem toho bylo mluvení o různých situacích, ve kterých mohou být příčiny potíží odlišné.

Klient byl informován o průběhu vyšetření, o možnosti odmítnout jakoukoli část testování i o tom, jak bude dále s výsledky vyšetření nakládáno. Byla deklarována důvěrnost informací, které poslouží ke studijním účelům, a anonymizace výsledné zprávy, kterou bude mít k dispozici pouze Mgr. Stanislav Ježek, PhD. Byly zmíněny možné benefity (možnost obtíže dále řešit) i rizika (jak naložit s vědomím výsledků testu) vyšetření. Neexistuje důvod domnívat se, že klient nerozuměl jakékoli části informací. S celým vyšetřením souhlasil. Zároveň byla o důvěrnosti a účelu sběru informací poučena i klientova partnerka.

Důvod doporučení k vyšetření

Klient přicházel 8. 11. 2016 s vlastní zakázkou, jejímž účelem bylo vyšetřit paměť. Důvodem jsou občasně výpadky paměti a časté zapomínání, nejčastěji v sociálním kontextu. Klient sdělil, že by chtěl po vyšetření odejít s tím, zda je na tom s pamětí skutečně špatně, jak se v některých chvílích obává. Zároveň by se chtěl dozvědět, jaká existují řešení pro zlepšení špatné paměti. Protože zmínil, že nechce mít špatnou paměť, byl obeznámen se skutečností, že účelem vyšetření je pouze zhodnocení stavu, nikoli léčba, a že další kroky bude moci uskutečnit po zjištění příčin jeho obtíží. Na základě toho byl společně vtyčen cíl vyšetření, a to zhodnocení klientovy paměti a zjištění možných příčin potíží a zároveň poskytnutí doporučení pro možnou intervenci.

Vzhledem k tomu, že bylo vyzpozorováno, že klient může mít více potíže se soustředěním, byla vyšetřena taktéž klientova pozornost. Klient s tímto testováním souhlasil.

Historie – anamnestická data

Historie problému

Hlavním problémem klienta je zapomínání a občasně výpadky paměti, kdy si ani po připomenutí nevzpomíná na nějaké sdělení nebo událost. Zapomínání mu komplikuje praktický život, plánování a v některých případech mezilidské vztahy. Zároveň někdy zbytečně ztrácí čas hledáním věcí. Občas ho znervózní, že nemá takovou paměť, jakou by si představoval, což má dopady na jeho sebevědomí.

Klient zasazuje počátky svých obtíží k 18. roku věku, přičemž si neuvědomuje, že by měl problémy s pamětí i dříve. Potíže přetrvávají dodnes, v nynější době si je uvědomuje nejvíce. Potíže se zapomínáním se u klienta objevují relativně často, nejčastěji v období, když se mu nahromadí spousta povinností. Pokud má hodně věcí na starost, některé z nich zapomene a to mu poté činí potíže např. v rozplánování dalších povinností. Musí zapomenuté úkoly dodělat později, když má již naplánované další povinnosti, které v důsledku toho poté nestihne. Podobně zapomínání způsobuje konflikty v mezilidských vztazích, kdy klient nesplní slíbenou věc, protože na ni zapomene. Příkladem mohou být prosby rodičů o vykonání nějakého úkolu, které klient slíbí a poté je neudělá z důvodu zapomenutí. Klient zároveň není schopen plánovat s předstihem různá setkání bez toho, aby si je zapisoval a současně kontroloval data v diáři, protože občas zapomíná na již domluvená setkání či povinnosti a poté se mu události kříží. Musí pak řešit to, která z událostí je přednější a kterou zpětně odmítnout. To mu působí komplikace v mezilidských vztazích.

Klientova partnerka uvedla, že si občasněho zapomenutí všimla a že se tak stává např. i během hovoru. Popsala, že klient občas zapomene to, co řekne ona nebo on sám, a po nějaké době se na podobnou věc ptá znovu. Nevzpomíná si, že informace zazněly, a to ani po připomenutí nebo po zopakování. Podobně se klientovi stává, že si nevzpomíná ani na určité události, které sám prožil nebo kterých se účastnil. Klientova partnerka zmínila, že je zapotřebí poskytnout klientovi více vodítek, než si na událost vzpomene. Naopak je podle ní až překvapující, jak dobře si pamatuje jména a obličeje ostatních.

Co se týče učení, klient uvádí, že se sice na zkoušky učí déle než ostatní, ale celkově v rámci učení problémy s pamětí nemá. Myslí si, že by jeho výsledky ve škole nebyly lepší, kdyby měl lepší paměť, protože je schopný se látku naučit. Tíží jej více skutečnost, že brzy po zkouškách naučenou látku zapomíná. Vzhledem k návaznosti jednotlivých předmětů na druhé je pro něj však důležité, aby si pamatoval z naučeného více. Klient si je zároveň vědom skutečnosti, že pokud by měl více času na opakování, pak by se zapomínání naučeného neobjevovalo v takové míře.

Klient se snažil již v minulosti své obtíže vyřešit, a to tak, že si pořídil diář. Protože jej však nemá stále po ruce a řeší to pouze obtíže s plánováním, není to pro něj dostatečné řešení. V nynější době si zapisuje i dílčí úkoly do svého mobilního telefonu. Jeho okolí si často potíží se zapomínáním nevšimá, popř. nepřipisuje občasně zapomenutí špatné paměti.

Klient si vysvětluje své potíže více způsoby. Přiznává, že se zapomínání objevuje často v období nahromadění povinností a příčinou by tak mohlo být přetížení paměti, na druhou stranu se podle něj objevuje i v situacích, ve kterých problém nelze vysvětlit přetížením. Odděluje tak situace, kdy v některých případech zapomínání špatné paměti a v jiných si je vědom možnosti přetížení, popř. zmiňuje taktéž nedůležitost zapomenutých informací. To odpovídá jeho výpovědi, že by mu pomohlo v zapomínání to, kdyby zredukoval své povinnosti, avšak protože se výpadky paměti objevují pro něj nepochopitelně i v jiných situacích, chce si nechat paměť vyšetřit.

Zdravotní anamnéza

Nejsou dostupné záznamy o klientově zdraví. Vykazuje známky velmi dobrého zdraví, nebývá často nemocen, sportuje. V 17 letech byl hospitalizován v nemocnici kvůli krevnímu onemocnění, nelze však nalézt jakoukoli souvislost mezi pamětí (a kognicí celkově) a tímto onemocněním. V současné době jsou výsledky vyšetření negativní. Celkově klient v minulosti neprodělal žádnou nemoc, která by mohla mít s výpadky paměti souvislost. Co se týče omamných látek, není zde historie zneužívání drog, alkohol je požíván pouze příležitostně v malých dávkách.

Rodinná anamnéza

Klient pochází z rodiny s relativně vysokým socioekonomickým statusem. V současné době bydlí stále se svými rodiči a mladší sestrou, většinu času však tráví v v místě studia . Matka i otec pracují na vedoucích pozicích. Členové rodiny jsou k sobě velmi vstřícní, v rodině panuje vřelá atmosféra. Vždy spolu trávili spoustu času, rodiče se klientovi věnovali a podporovali jej. Klient má na své dětství dobré vzpomínky, hodně s rodinou cestovali. Zároveň v dětství zažil krátkodobá odloučení v podobě táborů či jiných delších výletů, a to bez pocívaného stresu z odloučení.

Je zde patrná snaha rodičů motivovat klienta k dobrým výkonům (především v minulosti). Otec vedl klienta ke sportu, matka k dobrým výsledkům ve škole a v těchto oblastech byl také velmi oceňován díky dobrým výsledkům. **Zdá se, že především při vedení v oblasti sportu byl však otec příliš důsledný a má to za následek zvýšenou výkonovou motivaci u klienta.**

Zdravotní historie rodiny je velmi dobrá, klient má taktéž zdravé prarodiče v pokročilém věku. Co se týče paměti, neobjevují se dle klienta u členů rodiny potíže. Zmiňuje pouze občasná přirozená zapomenutí bez jakýchkoli větších potíží, a to i u prarodičů. Zde mluví pouze o dědovi a jeho občasné roztržitosti, která má za následek nevybavení si některých informací.

Sociální anamnéza

Klient vyrůstal v malém městě, kde měl široký okruh známých a kamarádů. Vždy rychle a bez obtíží vytvářel nové vztahy s druhými, snažil se být tolerantní vůči ostatním a nebyl předsudečný. Nevvolával konflikty, proto byl skupinami přijímán. **Díky možnosti pobývat venku** byl často se svými kamarády a zná se proto s velkou částí svých vrstevníků z města. Vzhledem k zapojení do několika sportovních oddílů již od dětství trávil spoustu času nejen se svými vrstevníky, ale i se staršími dětmi či dospělými. V důsledku toho se klient často vyskytoval v sociálních situacích a měl tak velkou možnost učit se sociálnímu chování a budovat vztahy s druhými. Vzhledem k tomu, že byl často v kontaktu s vedoucími či trenéry, vytvořil si úctu k autoritám. Klient chodil příležitostně na brigády od svých 17 let, často se jednalo o manuální práce, později docházel na stáže související s medicínou. Setkával se tak s různými typy lidí, aniž by byl s někým v konfliktu.

Klient se účastnil několika aktivit týdně (často sportovních oddílů) již od svých 6 let. S přibývajícím věkem počet aktivit rostl, ve dvou působil závodně a míval tak pevný týdenní rozvrh svých aktivit. Vzhledem k onemocnění a poté kvůli nedostatku času spojeného se studiem na vysoké škole se však musel některých aktivit vzdát. Začal sportovat více příležitostně se svými přáteli. Klient zároveň uvádí, že v období, kdy hodně sportoval, neměl mnoho volného času na to, aby jej trávil se svými přáteli mimo sportovní oddíly.

Co se týče partnerských vztahů, klient je svobodný, za svůj život měl 2 partnerky. S jednou chodil rok, s druhou chodí už 4 roky až doposud. Oba vztahy popisuje jako nekonfliktní, v současném vztahu byl vždy spokojený.

Osobní anamnéza a přizpůsobivost

Klient chodil do mateřské školy a po základní škole vystudoval gymnázium. Nejsou k dispozici záznamy ohledně prospěchu, klient však ukončil střední školu s vyznamenáním. Měl výborné známky, vždy se

bez problémů naučil na testy, avšak naučenou látku často po testu vypouštěl, nepamatoval si ji dál. Úspěchy spojené se sportem, se školou či sociálními vztahy pomohly vybudovat si pozitivní sebevědomí. Na druhou stranu bylo pro klienta těžké, když se mu nedařilo (např. neúspěch u některé z přijímacích zkoušek) a v tom případě pochyboval o svých schopnostech. Nakonec jej však neúspěch v nějaké situaci většinou motivovala k tomu, aby se snažil více, a příště vykázal lepší výsledek.

Dlouhou dobu se připravoval na přijímací zkoušky na medicínu. Po nástupu na vysokou školu se rychle adaptoval na nový režim i na život ve větším městě. Mírně jej zasáhl první neúspěch u zkoušky, vyrovnal se s tím však brzy. Celkově neměl v akademické oblasti žádné obtíže. Vždy se snažil něco dokázat, je velmi cílevědomý. V období, kdy měl více povinností, dokázal odsunout své zájmy do pozadí a věnovat se úkolům. Klient uvádí, že je se svým dosavadním životem spokojený.

Hodnocení osobnosti

Výsledky pozorování chování

Klient se zdál být ze začátku mírně nervózní, díval se ostražitě a vyčkával, co vše se bude dít. Poté, co jsme společně vytyčili cíl vyšetření a byl popsán jeho průběh, se však klient uvolnil. Vzhled klienta nebyl na žádném ze setkání ničím nápadný, přichází upravený a nejeví známky únavy. Po celou dobu vyšetření se tvářil pozitivně. Gestika klienta je živá, především při odpovídání na otázky, u kterých nenachází slova. U přemýšlení nad otázkami si pohrával s prsty. Mimické projevy odpovídají obsahu řeči. Když klient v rozhovoru odpovídal, udržoval oční kontakt, jen při přemýšlení se díval jinam. Ke konci setkání se klient již méně soustředil na to, co mu bylo sdělováno, a v některých chvílích působil mírně roztržitě, nesoustředěně.

Ze začátku prvního setkání byly jeho projevy více živé, a to konkrétně ve chvíli, kdy popisoval potíže, se kterými přicházel. Živost projevu reflektovala zaujetí klienta pro dané téma. Později byla řeč občas pomalejší proto, že klient přemýšlel nad svými odpověďmi. Celkově byl projev klienta plynulý, neskákal do řeči, odpovídal po rozvaze. Občas se stalo, že opakoval již řečené věty. Řeč byla spíše hovorová.

Reagování na předkládané otázky a úkoly

Klient se brzy adaptoval na pokládání otázek i na celou testovou situaci. V některých chvílích nechápal, proč se na dané informace ptám (např. rodinnou anamnézu), po vysvětlení však rozhovor plynule pokračoval. Klient byl ochotný odpovídat na dotazy, nevdala mu zaměření pozornosti na jeho osobu. Bez váhání sdílel své myšlenky, neodmítl odpovídat na žádný dotaz a bez potíží popisoval své silné i slabé stránky. Chápal obsah otázek a adekvátně na ně reagoval. Celkově v otázkách neodpovídal pouze stručně a snažil se poskytnout co nejvíce informací.

Co se týče testování, klient těsně před začátkem působil mírně nervózní, ale zároveň vykazoval jistou zvědavost. V pauze mezi administrací subtestů paměťové škály chtěl rovnou pokračovat dále, protože se necítil unavený (byla zde však nutná pauza). Celkově porozuměl dobře instrukcím, čekal, až budou plně podány s tím, že s rostoucím časem, ve kterém byly instrukce podávány, se však objevovala mírná netrpělivost. Protože byl testový materiál ve většině případů předložen až po poskytnutí instrukcí, klient jím nebyl tolik rozptýlován a mohl se tak více soustředit na instrukce. Naopak ve chvíli, kdy byl administrován podnětový materiál současně s podáním instrukcí (ukázka členů rodiny před subtestem paměťové škály), však klient nevěnoval instrukcím příliš pozornosti a musel na to být upozorněn.

V průběhu testování se klient tvářil zaujatě, ale ve chvíli, kdy už bylo informací k zapamatování hodně, začal poposedávat, povzdechl si a bylo patrné úsilí přimět se soustředit. Začal se tvářit mírně nervózní. Při vybavování informací v subtestu paměťové škály, kde podle svého názoru neuspěl příliš dobře, měl bezradný výraz, než si na dané informace vzpomněl. Z jeho tváře bylo patrné, s jakým výsledkem je

relativně spokojen a s jakým ne. V případě vnímaného neúspěchu se tvářil provinile a měl potřebu zdůvodnit svůj výsledek. Tvářil se nejistě, snažil se svůj výkon vyčíst z mé reakce a byla na něm patrná úleva poté, co jsem legitimizovala jeho pocity ohledně výkonu. Těsně po testování byl klient ještě chvíli myšlenkami u testování a nesoustředil příliš pozornost na to, co je mu sdělováno.

Co se týče testování pozornosti, dělalo mu potíže soustředit na monotónní činnost, často si povzdechl, avšak snaha o dobrý výkon jej motivovala k pokračování. Po skončení testování pozornosti byla patrná velká úleva klienta a jeho únava.

Byla patrná velká motivace mít dobrý výkon, ve chvílích, kdy si nemohl vzpomenout, vynakládal velké úsilí. Tomuto odpovídala i jeho pozice těla, když se nakláněl k testovému materiálu a seděl v napjaté pozici.

Sebeprezentace, vystupování

Klient měl střizlivý pohled na své obtíže, dokázal je popisovat s nadhledem a bez větších emocí. Nesnažil se je prezentovat jako horší, než jsou, ani je nezlehčoval. Jedinou potřebou obhajovat se byla po vnímaném neúspěchu v paměťové škále. V případě, že byla špatně pochopena klientova slova, uvedl své myšlenky na pravou míru. Po celou dobu byl zdvořilý, a to i tehdy, kdy byla jasná únava po testování pozornosti. Na otázky ohledně tohoto testování klient přesto odpovídal pozitivně.

Ve chvílích, kdy si klient nebyl jistý ohledně správnosti svého výkonu v testování, nesnažil se prezentovat opak. Ve chvílích neúspěchu se tvářil bezradně a vyhledával uklidňující komentáře. Je patrné, že je jeho sebehodnocení do velké míry ovlivněné vlastním výkonem. Má o sobě vytvořen pozitivní sebe-obraz, ten je však občas narušován neúspěchy. Zasahují do něj taktéž zapomínání a výpadky paměti, což klient vyjádřil tím, že nechce být v této oblasti horší než ostatní lidé. Klient se velmi snaží vědomě usměrňovat a podávat co nejlepší výkony.

Po celou dobu dával najevo, že ho vyšetření zajímá a snažil se poskytovat co nejvíce informací. To se projevilo i tak, že se snažil odpovědět i na otázky, u kterých neznal odpověď. Vystupoval bez jakýchkoli známek odmítavého chování a zároveň ani ve chvíli vnímaného neúspěchu nezískal k testování negativní postoje.

Emoce

Potíže se zapomínáním v klientovi budí negativní emoce. Má obavy, že to není záležitost pouze z hlediska přetížení paměti, ale že by v tom mohla být i celkově zhoršená paměť. Po celou dobu vyšetření však byl pozitivně naladěný.

Nervozita, která se u klienta objevila na začátku vyšetření, nebyla nijak výrazná. Projevovala se především hraním si s prsty a nejistého odpovídání na první otázky. Poté však odezněla. Po skončení testování byla patrná určitá zahanbenost ohledně vlastního výsledku. Ta byla poměrně rychle zpracovaná ve chvíli, kdy si klient svůj výsledek racionalizoval. V rámci testování pozornosti se klient snažil nabudit se, a to především ve chvíli, kdy nebyl spokojen s předchozím výkonem. Nabuzení bylo pozorovatelné i po skončení testování pozornosti, kdy se jím klient stále zabýval a nebyl schopný přesunout svou pozornost na obsah jemu sdělovaných informací.

Myšlení

Pro klienta bylo obtížné koncentrovat svou pozornost děle na jeden úkol (především u monotónní činnosti v rámci testování pozornosti), v průběhu se ozývaly hlasité povzdechy. Celkově se klient nechal snadno vyrušit pro něj zajímavými podněty, a to obzvláště ke konci sezení. Příkladem může být to, že při předložení podnětového materiálu (ukázka členů rodiny na začátku subtestu paměťové škály) se klient soustředil na něj a ne na instrukci. Až po vyzvání se opět soustředil na zadání.

U klienta je patrné, že nerad vyvíjí snahu přemýšlet, pokud to není nezbytně nutné. To bylo možné pozorovat ve chvíli, kdy si měl vzpomenout na to, co dělal předminulý víkend. Trvalo mu velmi dlouho, než si na událost vzpomněl, ačkoli jeho matka měla oslavu narozenin. To není událost, která se vyskytuje o víkendech běžně a není těžké k ní dojít podle data. Klient však nevyvíjel snahu ani žádné strategie k nalezení řešení. Sděлил také, že nemá rád vzpomínání, protože mu to nejde, že ví, že si nevzpomene a stojí to jen úsilí. Snažil se proto odhadnout, co mohl dělat, podle toho, co obvykle o víkendech dělá. Po tomto neúspěšném pokusu chtěl říci, že neví, a teprve poté začal využívat spolehlivější strategie. Je patrné, že nevyužívá pro vzpomínání vhodná vodítka. Obvykle se v podobných situacích raději někoho zeptá, poradí se s někým. Je zde patrná velmi nízká potřeba nad řešením nedůležitých úkolů hloubat, kdy raději řekne, že si na danou situaci nevzpomene, než aby se pokusil vyvinout úsilí.

Symptomy

V rámci administrace testu se objevila nepozornost, kdy se klient zeptal na to, co bylo řečeno (konkrétně na to, zda bude vyplňovat všech 30 řádků Bourdonovy zkoušky pozornosti). Celkově se nepozornost projevovala tak, že klient pokyvoval hlavou nad sdělovanými informacemi, ale jeho pohled se soustředil na záznamový arch, popř. na testovací materiál. Co se týče paměti, nemohl si vzpomenout na události z minulého týdne, avšak po zapojení kognitivních strategií si nakonec událost vybavil.

Osobnost

V rámci pozorování si lze povšimnout, že je klient pečlivý, snaží se své úkoly vykonat dobře. Ve chvíli, kdy mu však daný úkol nejde, znervózní a snaží se zaktivovat pro lepší výkon. Zároveň se nebojí nových situací, rád zkouší nové věci, což lze vypořadovat z klientova zaujetí pro testování. Po celou dobu testování byl velmi pozitivní a zdvořilý, ačkoli pro něj bylo testování pozornosti zatěžující. To je v souladu s tím, že se odmala často vyskytoval v sociálních situacích. V rozhovoru bylo viditelné, že raději hovoří v konkrétní rovině než v abstraktní. Dělal mu občas potíže konkrétní situaci zobecnit. Zároveň nespojuje související myšlenky a neuvažuje komplexně (např. nenapadá jej vztah mezi pozorností a pamětí). Zaměřuje se na jednotlivé a konkrétní příklady a nezasazuje je do širšího rámce, což poukazuje na nezávislost na poli.

Klient si je vědom svých silných i slabých stránek a snaží se o sebe-zdokonalování, což vystihuje jeho potřeba řešit problém s pamětí. Nelze jej však popsat jako perfekcionista. Je schopný na sobě vytrvale pracovat v oblastech, které jsou pro něj důležité, a má v nich vyvinutou vysokou sebe-kontrolu. Je zde patrná velká výkonová motivace a potřeba úspěchu.

Výsledky testů

Vzhledem k kázance klienta vyšetřit paměť byla administrována Wechslerova paměťová škála III – zkrácená verze. Protože zde existuje podezření na to, že klientovi dělá více potíže soustředit svou pozornost, byla předložena taktéž Bourdonova zkouška pozornosti.

Wechslerova paměťová škála IIIa (WMS IIIa)

WMS IIIa měří Bezprostřední paměť a Oddálenou paměť, z kterých je získán souhrnný skóre Celkové paměti. Skládá se ze čtyř subtestů, Logická paměť I (bezprostřední poslechová), Obrázky rodiny I (bezprostřední vizuální), Logická paměť II (oddálená poslechová) a Obrázky rodiny II (oddálená poslechová).

Hrubé skóry se převádí na vážené skóry, které se pohybují v rozmezí od 1 od 19. Klient dosáhl ve škále Logické paměti I hrubého skóre 42 (vážený skór 8), ve škále Obrázky rodiny I hrubého skóre 41 (vážený skór 7), ve škále Logická paměť II hrubého skóre 27 (vážený skór 9) a ve škále Obrázky rodiny II hrubého skóru 39 (vážený skór 7). Vyšší skóry v subškálách Logické paměti oproti subškálám Obrázků rodiny může mít souvislost s vzděláním klienta, protože vliv vzdělání je vyšší na subškálu Logické paměti. Rozdíly mezi skóry subškál bezprostřední paměti ani mezi skóry subškál oddálené paměti však nebyly natolik velké, aby nebylo možné vypočítat souhrnné skóry bezprostřední a oddálené paměti (na hladině významnosti 0,05 nebyl statisticky významný rozdíl).

Ze skórů subtestů tak lze získat souhrnné skóry bezprostřední a oddálené paměti, které lze převést na standardní skóry s průměrem 100 a směrodatnou odchylkou 15. Klientovy skóry jsou porovnány s normami sestavenými pro populaci mezi 20 až 24 lety. Tabulka 1 shrnuje standardní skóry, jejich intervaly spolehlivosti a ekvipercilové hodnoty.

Tabulka 1: Výsledné skóry WMS IIIa

	Součet vážených skórů	Standardní skór	95% CI	Ekvipercilová hodnota
Bezprostřední paměť	15	86	71-100	17
Oddálená paměť	16	88	74-102	21
Celková paměť	31	87	74-99	19

Vzhledem k tomu, že skóry bezprostřední a oddálené paměti nejsou příliš odlišné, znamená to, že se u klienta neobjevuje vysoká míra zapomínání. To, co si vštípil na začátku, si vybavil i později. Celkově je dle výsledků testu paměť klienta podprůměrná až průměrná. Vzhledem k tomu, že zde hraje velkou roli pozornost, která dle pozorování často kolísá, však není možné výsledky paměti jednoznačně interpretovat.

Bourdonova zkouška pozornosti (BZP)

Vzhledem k souvislosti paměti s pozorností byla administrována taktéž BZP, která spočívá v přeškrtnutí a podtrhování určitých znaků po dobu zhruba 25 minut. Průměrný kvantitativní výkon pro vysokoškolské studenty (20-26 let) je 1768, 17, SD = 269,66. Klientův kvantitativní výkon byl 1332, 95% CI[1201; 1567], což odpovídá stenu 2 a 5. percentilu. Průměrný počet chyb je pro stejný soubor 20,86, SD = 18,13. Klientův počet chyb byl 27, což odpovídá stenu 4 a 75. percentilu, avšak vzhledem k velmi nízké test-retest reliabilitě ($r = 0,351$) na tento údaj nebude brán zřetel. Z 85 znaků na řádku průměrně vyplnil 44,4 znaků za 50 sekund s rozpětím od 25 do 62 znaků.

Je zde charakteristický vzorec výkonu klienta na jednotlivých řádcích. V prvním a posledním řádku je výkon nejvyšší. Dále se opakuje stejný vzorec v celém záznamovém archu, kdy v případě, že v jednom řádku klient vyplnil výrazně více znaků, v následujícím byl jeho výkon výrazně nižší. Objevilo se zde několik opravených chyb.

Celkově je kvantitativní výkon klienta podprůměrný. Opravené chyby svědčí o tom, že klient nepracuje rychle na úkor kvality, na druhou stranu počet neopravených chyb naznačuje, že kvantita výkonu nebyla snížena kvůli snaze o bezchybný výkon.

Validita a použitelnost dat

Během testování nebyly přítomny žádné vnější faktory, které by mohly ovlivnit validitu testování. Celé vyšetření proběhlo v tiché, vyvětrané místnosti s dostatečným osvětlením bez přítomnosti dalších osob. Metody byly administrovány standardním způsobem. Klient nemá sluchové ani zrakové vady.

Vzhledem ke skutečnosti, že dle výsledku testu klientovi kolísá jeho pozornost a není schopný se soustředit déle na danou skutečnost, nelze výsledek v paměťové škále jednoznačně interpretovat. Je zde velmi pravděpodobná souvislost s nedostatečnou pozorností a proto nemůžeme považovat závěry o paměti za validní.

Hodnocení osoby v sociálním prostředí

Sebeobsluha, každodenní fungování, plánování

Klient je samostatný a bez potíží funguje v každodenním životě. Občas pouze zapomene drobnosti, které však neovlivňují jeho schopnost postarat se o sebe. Zapomíná, že má na kolejkách službu s úklidem nebo kam si odložil své věci. Klient si své povinnosti zapisuje, když jde nakupovat, napíše si seznam nebo se položky záměrně učí. Při cestování do Brna si občas zapomene některé věci doma. Zapomínání mu však každodenní fungování neztěžuje ve velké míře.

Sociální fungování mimo rodinu (práce, komunita)

Klient má velmi širokou síť známých a kamarádů. Rád se pohybuje v sociálních situacích, v rámci možností tráví s přáteli spoustu volného času. V současné době bydlí s několika z nich na kolejkách. Je členem fotbalového klubu, každých 14 dní chodí na zápasy. Současně je členem spolku mediků.

Klient občas zapomene na povinné události (např. schůzi ze spolku) a domluví si setkání s přáteli, které musí zpětně rušit. Často se tak stává ve chvíli, kdy je povinná událost nudná a klient jí tak nevěnuje tolik pozornosti. Nabídka setkání s přáteli jej naopak nadchne a bez rozmyšlení s ní souhlasí. To mu komplikuje vztahy. Přátelé si jeho zapomínání příliš nevnímají, při rušení naplánovaných událostí jsou však naštvaní. Podobně se stává v situacích, kdy klient něco bez přemýšlení slíbí, aby vyhověl druhému, ale protože to pro něj není důležité, brzy zapomene.

Občas se stane, že na praxi klient zapomene probranou látku a musí ji rychle dohledávat, než práci vykoná. Nestává se to však příliš často, a protože je celkově pečlivý a snaží se vykonávat svou práci co nejlépe, neznemožňuje mu to výkon na praxi.

Partnerské a rodinné vztahy

Vztah s rodinou je kvalitní. Rodiče si častějšího zapomínání klienta nevnímali, občas jim však vadí, že zapomene udělat to, co slíbil. Klient však podobně jako u kamarádů na žádost kývne, ale dělá to více automaticky, aby vyhověl. Protože tomu nevěnuje pozornost, nezapíše se mu daná věc do paměti.

Klient je svobodný, ale má už 4 roky partnerku, vztah popisuje jako velmi dobrý. Partnerka klienta zmínila, že se občas stane, že musí klientovi říct více nápoděv, než si vzpomene i na situaci, kterou sám prožil. Zároveň se podle výpovědi klientovy partnerky stává, že když mu něco vypráví, v některých chvílích vypadá, že nevnímá, pouze přikyvuje. Později si na tyto informace nevzpomíná, ani je nepoznává po opětovném sdělení. Klient se sám vyjádřil, že si často nepamatuje informace, které mu někdo řekne, a přičítá to tomu, že si nemůže pamatovat vše a že některé méně důležité věci zapomíná.

Občas se také stává, že klient zapomene na různá výročí (narozzeniny, jmeniny, výročí setkání), což mu opět mírně komplikuje jeho vztahy.

Akademické/pracovní fungování

Klientovy výsledky v akademickém prostředí jsou velmi dobré. V rámci studia je vyžadováno, aby si pamatoval spoustu informací, které je často nutné učit se nazpaměť (např. latinské názvy). Nelze proto některé informace odvozovat z jiných a je nutné je memorovat. Klientovi trvá oproti jeho spolužákům déle, než se danou látku naučí. Často se nechává při učení rozptýlit okolními vlivy a poté se musí donutit vrátit se zpět k učení. Pro učení potřebuje klidné prostředí bez přítomnosti dalších osob. Na druhou stranu dokáže u učení strávit dlouhou dobu, a navzdory občasnému poklesu koncentrace pozornosti se nakonec látku naučí. Je zde patrná vysoká výkonová orientace, jejíž počátky lze vystopovat až do dětství. Právě potřeba dobrého výkonu jej donutí u učení zůstat, i když pozornost velmi kolísá. Po zkouškách klient rychle zapomíná naučenou látku, což je fakt, který mu velmi vadí. Je si vědom toho, že kdyby měl více času na opakování, pamatoval by si toho více. Myslí si však, že někteří spolužáci látku tolik nezapomínají.

Co se týče pozornosti na přednáškách, klient je schopný dávat pozor celou dobu pouze tehdy, když ho dané téma skutečně zajímá. Z takových přednášek si taktéž hodně pamatuje a rychleji se pak naučí na zkoušku. Většinou však vydrží soustředit pozornost na výklad pouze chvíli a poté už jej nevnímá. Dokáže soustředit pozornost pouze tam, kde je jeho zájem opravdu velký. Klient navíc přiznává, že pokud se na něco zeptá, ve chvíli, kdy je jeho otázka dostatečně zodpovězena, dále již neposlouchá.

Ačkoli je klient vysoce výkonově orientovaný, volí si přiměřené a dosažitelné cíle. Účastní se dalších dobrovolných aktivit (stáže, spolek), které souvisí s oborem a které mu pomáhají k sebe-realizaci. V některých chvílích má však mnoho povinností a musí si je zapisovat, protože v opačném případě by spousta z nich zapomněl.

Volnočasové fungování

Klient ve svém volném čase rád cestuje se svou partnerkou, sportuje a sleduje sport, čte knihy z medicínského prostředí. V těchto oblastech si klient pamatuje i detaily.

Závěry, doporučení

Klientem je čtyřiatvacetiletý muž studující medicínu. Má pevné rodinné zázemí i kvalitní sociální vztahy. Podává velmi dobré výkony v akademické oblasti. Má vysokou výkonovou motivaci. Již nějakou dobu na sobě pozoruje problémy s pamětí, které se dle klienta projevují zapomináním naplánovaných událostí, povinností, výročí, brzkým zapomenutím naučené látky, popř. i co sám řekl nebo zažil. Na druhou stranu vždy podával výborné výsledky v akademické oblasti, nyní studuje obor, kde je nutné zapamatovat si velké množství informací, velmi dobře si pamatuje obličej i jména lidí nebo pro něj zajímavé informace (např. detaily z oblasti sportu). Výsledky testů i informace z rozhovoru naznačují, že snížený výkon v paměti může být způsoben nedostatkem koncentrace pozornosti, popř. neefektivním způsobem přemýšlení. Vzhledem k tomu, že paměť navíc selhává pouze v některých specifických případech a v jiných je paměť naopak excelentní, jsou tyto závěry velmi pravděpodobné. Závěry jsou podporovány několika situacemi z klientova života i triangulací.

Klient uvádí, že oproti některým spolužákům brzy zapomíná naučenou látku, což je však vzhledem k množství informací a nedostatku času na opakování přirozené. Je zde patrná potřeba srovnávat se s druhými a vysoká výkonová motivace, která se projevila i v testování ve chvíli, kdy klient vnímal svůj výsledek jako nedostatečný a snažil se dosáhnout lepšího výsledku. Zároveň vzhledem k množství povinností je pravděpodobné, že klient zapomene vykonat některou z nich kvůli přetížení. Je patrné, že má mnoho povinností v rámci studia, praxe či členství ve spolku a že je zde proto přirozená nutnost si všechny povinnosti zapisovat.

Vzhledem k množství informací, které si musí klient v rámci studia zapamatovat a které si vzhledem k úspěchu studia skutečně pamatuje, není pravděpodobné, že by měl problémy s pamětí. Naopak podle výsledků testů a pozorování je více patrné, že klientovi dělá problém vstřípit si nějakou informaci do paměti proto, že jí nevěnuje dostatek pozornosti. To se projevuje například i v situacích, kdy někdo sděluje klientovi informace, on pouze kýve, ale přemýšlí nad něčím jiným. Podobně často automaticky něco slíbí, protože se snaží odměla ostatním vyhovět, avšak ne vždy tomu věnuje dostatek pozornosti. Informace se tak nedostanou do vědomí, nevstřípí se do paměti a následně je nelze vyvolat ani po předložení vodítek. To se stává především v situacích, které pro klienta nejsou důležité či příliš zajímavé. Pokud se však jedná o jeho skutečný zájem, dokáže pozornost udržet. Na druhou stranu nelze předpokládat dlouhodobé udržení pozornosti ve chvíli, kdy je pro něj výkon sice důležitý, ale jde o nudnou činnost. To lze vidět na výkonu v testu pozornosti (dobrý výkon ze začátku) nebo např. na situaci, kdy je klient na nudných přednáškách – lze pozorovat prvotní snahu udržet pozornost, která však brzy klesá. V rámci potřeby výkonu je však občas v testu patrná opakovaná snaha nabudit se, kdy výkon v testu pozornosti v jeho průběhu občas vzroste.

Klientovi trvá taktéž delší dobu, než si všechny informace (např. látku na zkoušku) dobře zapamatuje. Zde je opět patrná souvislost s pozorností, kdy se klient nechá lehce vyrušit okolními vlivy a trvá mu poté déle, než se opět vrátí k učení. Vzhledem k velké výkonové motivaci je však schopný u učení setrvat delší dobu, a proto jsou jeho výsledky nakonec dobré. Navzdory podprůměrnému výkonu v testu pozornosti se klient snažil svou veškerou pozornost věnovat i předloženým paměťovým úkolům, což by mohlo souviset právě s vysokou výkonovou motivací. Odpovídá to klientově osobnosti, kdy se snaží o co nejlepší výsledky, což může souviset s velkou podporou ze strany rodičů ve výkonových oblastech již od dětství. Kdyby klient dostal možnost naučit se informace podobně, jako se učí látku do školy (tedy za delší časový úsek), pravděpodobně by si je bez obtíží zapamatoval. Je možné, že při delším testování (v souvislosti s více subtesty) by byl výkon v paměťovém testu pozorností ovlivněn více, protože by ke konci pozornost kolísala více. Na konci testu byl klient stále přehlcený myšlenkami na testování a nebyl schopen přesunout pozornost na sdělované informace. Podobná roztržitost by se dala pozorovat na popisu klientova dědy.

Vybavování si starších událostí je pro klienta složitější, protože nepřemýšlí o uplynulých událostech komplexně a spoléhá se pouze na paměť. Je však zřejmé, že pokud by použil vhodné strategie a snažil se najít různá vodítka, na dané informace by si vzpomněl. To souvisí s klientovou neochotou vyvíjet mnoho úsilí při myšlení tam, kde to není tolik důležité. Klient při potřebě vybavit si danou skutečnost (viz dotaz na předminulý víkend) po delší době nakonec využil vhodné kognitivní strategie a neschopnost vzpomenout si již nebyla aktuální. Podobně v situaci, kdy plánuje např. setkání s přáteli a neuvědomí si, že má v daný den již naplánovanou jistou povinnost, je problém více v neschopnosti uvažovat komplexně a nedostatečné ochotě přemýšlet tam, kde to není příliš nutné. Je možné, že zde hraje roli i skutečnost, že celé dětství a dospívání měl klient často své aktivity pevně naplánované v rámci sportovních oddílů a nemusel se tak příliš zabývat plánováním.

S neochotou dlouze přemýšlet nad daným tématem souvisí také to, že klient rád rychle uzavírá otevřená témata. Pokud je získána odpověď na otázku, která jej zajímá, jeho další zájem klesá a s ním i pozornost a možnost zapamatovat si další řečené informace.

Shrnutí diagnózy

Klientovy potíže s velkou pravděpodobností nepravě ze zapominání a celkově samotná paměť není pravděpodobně zhoršená. Příčinou potíží je problém se vstřípením informací, protože klient nevěnuje podnětům dostatek pozornosti, popř. jeho pozornost velmi kolísá, a informace se tak nedostanou do vědomí. Podobně při obtížném vybavování není problémem špatná paměť, ale to, že klient nepoužívá vhodné strategie k vybavení informací. Vzhledem k úspěšnosti klienta ve svém životě je pravděpodobné, že pokud bude klient motivovaný, bude úspěšně fungovat i v dalších letech.

Doporučení

Další pozornost si vyžaduje především klientova schopnost koncentrace pozornosti. Je žádoucí provést komplexnější vyšetření. Poté by bylo možné určit další postupy intervence, které by pomohly klientovi v kvalitnějším fungování.

Pro klienta by byla také vhodná edukace v oblasti kognitivních strategií, aby získal přehled o možnostech, jak využívat různé kognitivní pomůcky a vodítka pro vybavování si informací z paměti. Vzhledem k tomu, že klient funguje v každodenním životě zcela normálně, intervence není příliš akutní. Může však klientovo běžné fungování zjednodušit. Klient sám může pro koncentraci pozornosti upravit prostředí, ve kterém se učí. V tomto ohledu je vyžadováno nerušící prostředí bez výrazných podnětů.

Poděkování

Děkuji klientovi za projevenou důvěru a za možnost pomoci v identifikaci jeho obtíží. Doufám, že jsou poskytnuté závěry užitečné a pomohou v jejich řešení. V případě potřeby jsem k dispozici pro poskytnutí dalších informací.